

ETA:s Vapenstillestånd

En man passerar en vägg i Bilbao med symbolen för ETA:s väpnade kamp. En symbol som börjat blekna. Efter decennier av våld kan ETA:s våldsamma kampanj för ett självständigt Baskien, fritt från spanskt inflytande slutligen vara över. Separatisterna väljer att slänga in den vita handduken enligt deras egna utsago, en handduk med blodstänk som aldrig går att tvätta bort. ETA har över 820 människoliv på sitt samvete och minst 1000 skadade. Foto Andreas Irebring

Det tog inte lång tid innan nyheten om ETA:s definitiva slut nådde omvärlden. Källa Gara.

Samma sak, men ändå annorlunda

Den väpnade organisationen ETA (Euskadi ta Askastuna) deklarerade redan den tionde januari att de satt punkt för sin våldsamma kampanj för ett självständigt Baskien. Nu säger de baskiska separatisterna, som gjort sig skyldiga till över 820 mord att de överväger avväpning.

Videon med budskapet hade hunnit vara uppe på Garas hemsida i en dryg timma, den 20 oktober 2011 när Spaniens premiärminister José Luis Zapatero dök upp i rikstäckande tv. – Detta är en seger för demokratin förklarade han.

Drygt en månad senare förlorade hans parti PSOE (Partido Socialista Obrero Español) valet efter åtta år vid makten och lämnade över makten till PP

(Partido Popular). Som så många gånger förr deklarerade ETA sitt budskap via den Baskienbase-rade tidningen Gara som står ETA nära. I Spanien, som har fått leva med ETA:s våld och blodutgjutelser i 53 år, var många bekanta med bilderna som flimrade förbi i den drygt två minuter långa videon.

Tre militanta ETA-medlemmar, som enligt en utredning av experter inom kontraterrorism

i Spanien antagligen är advokaten David Pla, Iratxe Sorzaabal och Izaskun Lesaka. De har placerat sig bakom ett bord, sittandes i rad, med ETA-symbolen prydligt uppsatt på väggen i bakgrunden. Symbolen består av en orm och en yxa där ormen står för ETA:s politiska gren och yxan för den väpnade. Alla tre är klädda i de för Baskien typiska svarta baskrarna. Deras ansikten är dolda bakom vita masker, inte

typiska för Baskien, men för ETA när deras språkrör vill förmedla någonting till allmänheten.

Halloweenmasker kallade någon dem och syftade på den skräck som de spridit i Spanien. Talan förs av den ende mannen i skaran, David Pla, om uppgifterna stämmer. Han talar snabbt och sammanbitet.

- En ny politisk tid växer fram i Baskien. Vi har en historisk möjlighet att komma fram till en demokratisk lösning på en konflikt som har hållit på i decennier. Dialog och avtal ska ta över istället för våld och förtryck. Erkännande av Baskien och respekt för folkets vilja bör väga tungt.

Med andra ord har ETA, enligt deras utsago, valt att lägga ner vapnen för gott.

På PP:s lokala regeringskontor i Bilbao råder bråda dagar. Partiet tog en jordskredsseger i de nationella valen den 20 november och ska framöver styra Spanien med en majoritetsregering. Det ska dock tilläggas att PP bara är det tredje största partiet i Baskien. De två nationalistiska partierna Amaiur och PNV (Partido Nacionalista Vasco) var båda populärare att lägga sin röst på. På nationell nivå gick det betydligt bättre. Esther Martinez, parlamentariker och vicesekreterare för PP i Baskien formligen lyser av glädje.

-Vi vann valet och ETA säger att de slutligen ska lägga ner vapnen och sin väpnade kamp för gott. Det är givetvis väldigt goda nyheter, säger hon med ett leende på läpparna och fortsätter:

-Människor här i Baskien har levt med ETA och den här konflikten i decennier. Jag tror själv att detta är slutet för deras del. De saknar stöd för sin kamp.

Ramón Jáuregui, kommunikationsminister för PSOE, verkar inte vara allt för dystert när vi möter honom på regeringshögskolan Palacio Moncloa i Madrid. Trots valnederlaget. Frågan är om han egentligen är förvånad? Opinionsciffrorna innan valet visade att PP skulle vinna valet stort. Så blev

fallet. Den krackelerade spanska ekonomin ska ha varit huvudledning till att människor tappade tron på PSOE, som hade styrt landet under två mandatperioder. Nu ställer de istället sitt hopp till PP för att ställa saker och ting till rätta igen. Det kommer att bli tufft inte som i Grekland men IMF (Internationella valutafonden) uppskattar ändå Spaniens budgetunderskott till mellan sju och åtta procent. Dagens spanska ekonomi är inget fungerande maskineri.

Trots motgångarna ser Ramón Jáuregui en ljusning vid horisonten när ETA kommer på tal. Separatisternas vapenstillstånd deklarerades medan PSOE fortfarande satt vid makten. När, var och hur ETA slutligen valde att ge upp sin kamp spelar mindre roll menar Ramon Jáuregui. Det som spelar roll är att de tog beslutet.

-Jag tror inte att de kommer att ta till våld igen. De har insett att det inte har någon effekt. Det blir omöjligt att uppnå de mål som de strävat efter. Faktum är att de flesta i Baskien är nöjda med den grad av suveränitet som regionen har idag.

Varför fattade ETA det här beslutet nu?

- ETA:s förmåga att sprida terror är lamslagen. Bara runt hundra personer är på fri fot i dag och deras mänskliga och materiella tillgångar är borta. En av huvudorsakerna till det är de framgångar som spanska (och fransk) polis har skördat genom att gripa många av gruppens ledare. I dag sitter runt 700 personer som varit med, samarbetat med eller haft indirekt samröre med ETA i fängelse, säger Ramón Jáuregui och fortsätter:

- ETA:s uttalande är ett svar på en begäran från de internationella personligheter som har bett ETA att avsluta våldet, inte den spanska regeringen. PSOE regeringen har vägrat att föra några samtal med dem på flera år. Sist vi valde att föra samtal med dem valde de att placera en bomb på Madrids flygplats

som tog livet av två personer.

En vädjan från bland andra förre FN-chefen Kofi Annan (en av internationella personligheter som Ramón Jáuregui syftar på) blev en lämplig förevändning för ETA att fatta beslutet. Att en neutral part varit delaktig har haft en avgörande betydelse eftersom ingen av sidorna (den spanska regeringen och ETA) litar på varandra.

Det moderata baskiska nationalistpartiet PNV hävdade redan innan att en definitiv vapenvila var att vänta från separatisterna. De hade rätt. Iñaki Goikoetxea, generalsekreterare för PNV menar dock att spanska politiker, med eller utan ETA, måste inse att en stor del av befolkningen i Baskien fortfarande vill ha självständighet.

-Kampen för ett mer suveränt eller självständigt Baskien kommer att fortsätta. Utan tvivel. Många i Baskien stödjer ETA:s idéer men inte deras metoder. I ett fungerande demokratiskt samhälle når du aldrig ditt mål med våld. Nu kommer människor som tidigare stödde ETA att välja den demokratiska vägen istället. Samtidigt som många verkligen tror på en framtid utan ETA-våld finns det skeptiker.

Ángeles Pedraza, ordförande för AVT (Asociacion Victimas del terrorismo) tror inte ett dugg på separatisternas ord.

-I det senaste meddelandet som ETA deklarerade den 20 oktober uttryckte de ingen ånger över sina dödliga aktioner. Istället hyllar de sina kamrater som dog, släps eller som fortfarande lider i fängelse eller exil. Jag tror att de skrattar åt oss igen. Vi har tidigare upplevt flera vapenstillstånd med ETA men det har alltid slutat med att de börjat mörda och avrätta människor igen. Jag är inte ensam om att tro detta, säger hon.

Ángeles Pedraza håller inte heller med José Luis Rodríguez Zapateros om att det skulle vara en seger för demokratin.

“ Jag kände ren och skär lycka när jag hörde att ETA äntligen fattat beslutet. Nu kan vi fortsätta att bygga upp det baskiska samhället utan våld. Foto: Andreas Irebring

– Hur kan det vara en seger för demokratin när partier med partimedlemmar som stödjer ETA:s aktioner tar sig in i det spanska parlamentet?

Rafael Moreno Izquierdo, professor i journalistik på det Madridbaserade universitetet Complutense, har tidigare skrivit mycket om terrorism. Han är inne på samma linje som Ángeles Pedraza.

– I meddelandet säger ETA ingenting om vad de egentligen vill göra eller hur de ska göra det. Det är alldeles för mycket som fortfarande döljer sig i mörkret. Jag tror inte att ETA kommer att lämna in vapnen. Det spelar ingen roll just nu och jag förväntar mig inte att de ska göra det. Det viktigaste just nu är att ETA ger raka svar och det har de verkligen inte gjort.

I talet till nationen, efter att ETA förmedlat sitt budskap den 20 november, yttrade Spaniens dåvarande premiärminister José Luis Zapatero även följande:

– Idag upplever vi den legitima demokratis seger, lag och ordning, en tillfredsställelse färgad av oförlömliga minnen av smärta orsakat av våld som aldrig borde ha börjat och som aldrig får återvända.

Med en knuten näve uppsträckt i luften och följande ord, satte de tre militanta ETA medlemmarna punkt för den separatistiska gruppens meddelande:

– Länge leve Euskal Herria (Euskara

för Baskien), länge leve den baskiska socialismen, ingen vila förrän självständigheten och socialismen segrar.

Oavsett vapen eller “vila” har de sista orden varit signifikativa för

Ramón Jáuregui tror att omvärlden har sett det sista av ETA. Åtminstone när det kommer till våldshandlingar foto: Andreas Irebring

ETA har deklarerat ännu ett vapenstillstånd. Tror du de menar allvar denna gången?

Aurio Florez
84 år, pensionär
Oviedo:

– Nej, de har ljugit förut och jag tror de gör det nu också. Ingen människa med lite sunt förnuft kan tro att de menar allvar.

Xabier Erraskin
19 år, student
San Sebastian:

– Ja, det är inte första gången som ETA deklarerar ett vapenstillstånd men jag tror de menar allvar denna gången.

Tomas Angulo
56 år, försäkringsrådgivare
Madrid:

– Nej jag är skeptisk. De har ju inte ens lämnat in vapnen.

Natalia Juez,
33 år, receptionist,
Bilbao:

– Jag tror och hoppas det för det demokratiska samhället vi lever i.

Silvia Dominguez
27 år, journalist
Madrid:

– Jag tror och hoppas att det är slutet. De har inget stöd längre.

Det blåser starka vindar kring ETA. Separatisterna avtryck i Baskien lyser fortfarande med sin närvaro. Denna bilden är tagen vid en av huvudstränderna i San Sebastian i folkmun kallad "Surfers beach". Foto Andreas Irebring

Baskien och Baskerna

Den spanska men ytterst självstyrande regionen Euskadi-Baskien är liten. Ytan är inte större än

20,500 kvadratkilometer, mindre än Småland.

Baskien består av sju olika landskap, Vizcaya, Guipúzcoa, Alava, Navarra, Labourd, Basse-Navarre och Soule. Medan de fyra första landskapen ingår i den spanska staten, tillhör de tre senare Frankrike. Merparten ligger dock i Spanien.

Antalet invånare är cirka tre miljoner. 90 procent, drygt 2,7 miljoner, lever i södra Baskien. Övriga basker bor på andra sidan gränsen i södra Frankrike. Den största staden är Bilbao.

Baskerna har kallats för det gåtfulla folket eftersom ingen riktigt vet varifrån de kommer. En teori är att baskerna föddes ur en blandning av olika föriberiska pyreneiska folkslag. Dagens basker är ett blandfolk som inte skiljer sig nämnvärt i fysiskt avseende från sina nordspanska och sydfranska grannar.

Baskernas mest särskiljande drag är deras uråldriga språk, euskara. Språket talas idag bara i den norra regionen i Euskadi. I Alava och merparten av Navarra är euskera sedan länge utdött.

Löjtnant Pedro Antonio Blanco mördades den 12 januari 2000 av ETA. En bilbomb hade placerats under hans bil.
Källa El Mundo

De lever vidare 🩸🩸🩸 Men glömmer aldrig

Almudena Blanco var endast 15 år när hon förlorade sin far. Maria José Arrietas bror återvände till Spanien efter en långvarig exil bara för att förlora sin frihet. De är båda offer för ETA:s våldsamma aktioner. Det här är deras berättelser.

Det är den 21 januari år 2000. Klockan är runt åtta på morgonen och Almudena Blanco håller på att förbereda sin skolkostym för att palla sig iväg till skolan.

Plötsligt hör hon en smäll och fönsterrutorna börjar darra och skaka. Instinktivt förstår hon att det är en bomb som har exploderat. Hennes far arbetar inom det militära och familjen är bosatt på Calle del Puerto i Madrid som är ett militärområde i närheten av fotbollslaget Atlético de Madrids hemmaarena Vicente Calderon. På grund av faderns arbete har familjen blivit vana vid att utstå hot.

- Jag minns hur min far alltid brukade kolla under familjens bil för

att vara säker på att inget som inte skulle vara där hade placerats under den. Ändå slog det henne inte att det kunde vara hennes far som råkat illa ut när hon hörde explosionen. Varför vet Almudena Blanco än idag inte.

Almudena sprang direkt till sin mamma för att hon blev rädd. Hennes mamma lugnade snabbt ner henne. Strax därefter lämnade hon hemmet för att ta sig till skolan. Cirka 500 meter bort, på Calle Pizarra, ser Almudena Blanco en massa rök som stiger upp mot himlen. Strax därefter ser hon en mängd polisbilar med blåljusen på som beger sig mot just den platsen. Hon tänkte fortfarande inte på

Almudena Blanco med sin far på semester i Galicien, norra Spanien. På bilden är hon mellan 6 till 7 år gammal.
Foto: Privat bild: Almudena Blanco

att det kunde vara hennes far som råkat illa ut och hoppade på bussen till skolan tillsammans med en vän. Under dagen känner hon en växande oro och väljer att ringa hem. Hennes bror, 12 år gammal, svarar.

–Jag glömmer aldrig de få orden som han sa. Almudena, det är pappa... Hela min kropp började skaka.

Kort därefter dök skolans rektor upp och bad Almudena Blanco att plocka ihop sina saker. Rektorn tog med Almudena till sitt kontor och omfamnade henne.

–Hon var en god vän till min mamma och den gesten var tillräcklig. Jag förstod vad som hade hänt med min far, säger Almudena Blanco.

Vi befinner oss i området Castaño i den lilla staden Renteria, strax utanför San Sebastian. Strålkastarljus- en från vår bil borrar ett hål i mörkret framför oss och träffar väggarna som är fullklottrade med hyllningar av ETA-medlemmar som dött eller sitter i fängelse, den baskiska flaggan, ofta med en knytnäve i mitten, Euska Herria skrivet i stora svarta bokstäver. Det fortsätter på vägg efter vägg och i olika skepnader och former.

Castaño har länge varit känt som ett av de områdena i Baskien med högst koncentration av ETA-medlemmar och människor som stödjer dem. – I det huset och i det huset, pekar Enrique, där bor det människor som varit med i ETA. Ta inga bilder här i området, det är ingen god idé, tillägger Enrique och tänder ännu en cigarett.

På vägen till Castaño, passerar vi en grupp demonstranter som demonstrerar trots mörkrets inbrott. De håller upp plakat där det står. "ETA be om förlåtelse". Det är en ganska vanlig syn nuförtiden, säger min nyfunna vän och chaufför "Enrique". Han tar upp telefonen och ringer ett samtal.

–Ok, ok vi är där om femton minuter. Du är fortfarande med på att intervjuas? Bra... Jag är hungrig också, kan du fixa något?

Vi kommer till Castaño som avtalat, men när "Enrique" ringer på nytt har

personen på den andra sidan linjen hunnit ändra sig. Han vill inte vara med på en intervju.

Enrique berättar att mannen vi skulle ha talat med och stora delar av hans familj varit involverade i ETA under många år. Fadern, modern och han och hans bröder.

– Jag känner en annan person som vi kan tala med säger "Enrique", parkerar bilen och kliver ut. Han knackar på dörren till en lägenhet. En kvinna öppnar dörren och vi presenterar oss. Kvinnan heter Maria José Arrieta. Hon vill inte att vi tar några bilder på henne eller området.

–Jag vill inte att det ska finnas någon möjlighet för människor i området att känna igen mig. Hamnar en bild på mig i tidningen så blir det lätt för de människor som bor här (i området) att placera mig. Utan bild är det svårare, säger Maria José Arrieta.

Maria José Arrieta är född och uppvuxen här och har bott hela sitt liv i ett och samma hus. Tidigare bodde hon på våningen under. Vi sätter oss ner vid hennes köksbord.

Hur kände du när du hörde om ETA:s senaste vapenstillstånd?

–Lycka, jag och min familj är trötta på att själva ha en familjemedlem som varit med i ETA. Nu kanske saker och ting kommer att förändras lite. Jag förstår ETA:s ideal men stödjer inte deras metoder. Det är stor skillnad på det. Många människor här (i området) som känner samma sak, säger Maria José Arrieta.

Maria José Arrieta och hennes familj delar många smärtsamma minnen. Inte för att de direkt har drabbats av ETA:s våld utan för att hennes bror varit med i ETA och numera spenderar sin tid bakom tjocka fängelsemurar i Andalusien i södra Spanien.

Hennes bror Mikel Arrieta deltog i en av ETA:s tidigare aktionsgrupper som kallades Comando Viscaya. År 1982 var han delaktig i fyra olika attacker mot civilgardister och politiker där fem personer dödades. Han blev efterlyst och tvingades till slut att fly och hamnade i Mexiko.

ETA: tidslinje

31 juli 1959: ETA grundas.

18 juli 1961: ETA försöker få ett tåg med krigsveteraner och politiker på väg till en fest i San Sebastian, Baskerlandet att spåra ur. Försöket misslyckas eftersom polisen lyckas gripa attentatsmännen innan de hinner utföra dådet.

1961-1968: Efter det första misslyckade attentatsförsöket sysslar ETA mestadels med aktiviteter i civil olydnad. Bland annat med att förstöra infrastruktur och spanska symboler och hänga upp den baskiska flaggan, som tidigare förbjudits av den spanska diktatorn Francisco Franco.

7 juni 1968: En man från det spanska civilgardet, José Pardines, riktar sin uppmärksamhet mot en bil med två män vid en kontroll. De båda ETA medlemmarna, Juan Maria Etxebarrieta och Iñaki Sarasketa är beväpnade och medan José Pardines söker igenom deras bil väljer den förstnämnde att skjuta honom till döds. ETA:s första död är ett faktum. Samma år skjuts Meliton Manzanans, chefen för den spanska säkerhetspolisen i San Sebastian, till döds utanför sitt hus. Många tror att dådet genomförs på grund av att Juan Maria Etxebarrieta mördats tidigare under året. Sex ETA medlemmar döms till döden för mordet.

20 december 1973: "Operacion Ogro". En fjärrstyrd bomb detonerar i Madrid och tar livet av Luis Carrero Blanco, den spanska premiärministern och en av general Francos närmsta män. Attacken tros vara en vedergällning för regeringens avrättningar av tillfångatagna baskiska separatister.

Innan mordet på löjtnant Pedro Antonio Blanco hade ETA haft ett vapenstillestånd på nästan två år. Två dagar senare demonstrerade upp till en miljon människor i Madrid mot ETA:s våld.
Källa El Mundo

Där blev han kvar i 19 år på flykt från den spanska rättvisan. Ett samarbete mellan spansk och mexikansk polis ledde i slutändan till att Mikel Arrieta tillfångatogs och skickades tillbaka till Spanien. Samma år som Almodena Blancos far sprängdes i luften av ETA ska tilläggas även om Mikel Arrieta inte på något sätt var involverad i hans död.

–Min bror blev dömd till trettio år i fängelse. Han har nu suttit inne i tolv år. Hela historien om min bror har varit ett hårt slag mot familjen. Det är deprimerande när du vet att din bror inte kommer att känna på friheten igen förrän 2030. Jag och min familj har lidit under alla dessa år. För våra föräldrar har det bara inneburit smärta. Det har dessutom nästan varit omöjligt att besöka honom eftersom de fängelseanstalter han suttit inspärrad på alltid har varit så långt borta.

Livet i Madrid går vidare men Almodena Blanco saknar sin far.

–Min far och jag hade en väldigt nära relation. I dag har jag min egen familj, man och ett barn på två år. Min far älskade barn och när min son växer upp kommer jag att berätta vilken fantastisk far han var.

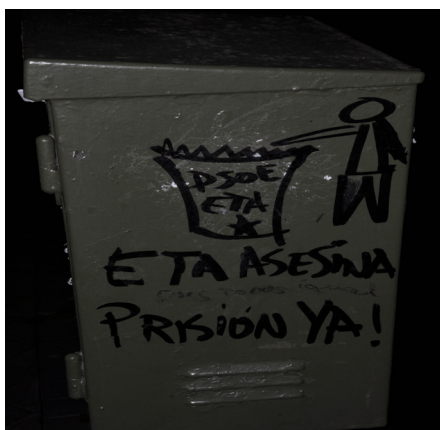
Hur reagerade du på nyheten om ETA:s påstådda, permanenta vapenstillestånd den 20 oktober?

–För mig var det ingen god nyhet. Jag tror inte att de talar sanning. Jag misstänker att det är ett resultat av hemliga förhandlingar mellan José Luis Rodríguez Zapateros tidigare PSOE-regering och ETA. En förhandling där ETA krävde saker av regeringen i utbyte mot fred. Fred har inget pris, säger Almodena Blanco.

I Spanien har det talats en del om att många ETA-medlemmar och kollaboratörer som sitter i fängelser runtom i Spanien borde förflyttas till fängelser i Baskien. Detta för att komma närmre sina familjer. Vissa politiker, bland annat Iñigo Urkullu, partiledare för PNV, (Partido Nacionalista Vasco) vill ta det snäppet längre. Han föreslog till den förra PSOE regeringen att en hel del av fångarna borde släppas fria Detta för att förbättra relationen mellan regeringen, det spanska och det baskiska samhället. Många av de gamla ETA medlemmarna måste hjälpa till och skapa en ny framtid utan våldet menar han på. Almodena Blanco är väldigt kritisk till detta.

- Skulle de ursäkta någon som begått våldtäkter? Skulle du vilja se den som mördade din far fri? För mig är det viktigt att rättvisan finns nära mig och hjälper mig, vilka signaler skulle det sända ut om man började frisläppa ETA- medlemmar?

Namnet Enrique är fiktivt och personen heter egentligen någonting annat i verkligheten.

“ETA mördare, fängelse ja” klotttrat på ett elskåp i Madrid
Foto: Andreas Irebring

20 november 1975: Franco dör vilket blir slutet på en diktatur som varar i 36 år. De första demokratiska valen i Spanien hålls två år senare.

15 juni 1977: Adolfo Suarez parti, Unión de Centro Democrático (UCD) tar hem 34,6 procent av rösterna och vinner därmed Spaniens första demokratiska val på 36 år. De får inte absolut majoritet och måste därför styra Spanien genom olika koalitionsregeringar. Många av de ETA medlemmar som har suttit fängslade under Francos diktatur släppts på fri fot när demokratin införs.

April 1978: Herri Batastuna skapas (står för enighet bland folket) som en politisk förgrening till det militanta ETA. Många av de nationalistiska nätverk som existerar i Baskien under denna tid, accepterar författningen som går under namnet Estatuto de Guernica (Guernica-författningen), som innebär att Baskien beviljas en hög grad av självstyrelse. Vänstersympatiserande nationalister ställer sig dock emot författningen och den nya spanska konstitutionen. För dem finns det bara en väg och det är självständighet för Baskien.

1980: De exakta siffrorna på hur många som faller offer för ETA:s våld detta år går isär. Året går till historien som ETA:s blodigaste och den militanta gruppen tar livet av minst 92 personer. Många av de ETA-medlemmar som släpptes på fri fot efter Francisco Francos diktatur skred direkt till verket i sin kamp för ett självständigt Baskien. Denna gången mot en demokrati.

Iñaki Sarasketa har upplevt en del under ETA:s livstid. Han var själv aktiv inom ETA under Francisco Francos regim och blev i slutändan straffad till 56 år i fängelse.
foto Andreas Irebring

När ETA:s blod började flyta

Nio år av aktiv kamp för ett självständigt Baskien har hunnit flyta förbi innan separatisterna kräver sitt första offer. Året är 1968 och Iñaki Sarasketa, då en ung och provinsial ETA-ledare, finns med i bilden när stenen så sakteliga börjar rulla.

En vakt från civilgardet vid namn José Pardines kollar förbi passerande bilar i en vägkontroll nära Villabona, en liten ort mellan San Sebastian och Tolosa i Baskien. En bil fångar hans uppmärksamhet. Om det beror på att bilen har falska registreringsplåtar, eller om det är de båda unga männen Juan Maria Etxebarrieta och Iñaki Sarasketa som väcker misstanke, framgår aldrig.

José Pardines bestämmer sig för att stoppa bilen för en kontroll och de båda männen lyder ordern.

Civilgardisten börjar leta igenom bilen och under tiden plockar Juan Maria Etxebarrieta upp sin pistol och skjuter honom med flera skott.

Han dör antagligen direkt av de skador som Juan Maria Etxebarrieta, mer känd som "Txabi", tillfogat honom.

De båda männen, "Txabi" Etxebarrieta, 23 år gammal och en ledande ETA-medlem, och Iñaki Sarasketa, provinsial ledare för ETA, väljer att lägga benen på ryggen och fly.

Lyckan blir dock kortvarig. Strax utanför Tolosa blir de stoppade av ett par vakter från civilgardet. De blir genomsökta. Av någon anledning missar vakterna den pistol som Iñaki Sarasketa har stoppat innanför bältet. "Txabi" Etxebarrieta har inte samma tur. Vakterna upptäcker hans pistol. Det blir ett vildavästernscenario

19 juni 1987: En bomb exploderar i ett shoppingcenter i Barcelona. 21 människor får sätta livet till och 45 skadas. Den enskilda attack med flest dödsoffer som ETA utfört. Många menar att det var efter den här aktionen som den största delen av stödet för ETA försvann.

8 januari 1989: ETA beslutar sig för att inleda ett två veckor långt vapenstillestånd. Vapenstilleståndet förlängs i slutändan med ytterligare några månader.

29 mars 1992: Spanska säkerhetsstrupper griper tre av de högsta ledarna inom den militanta ETA-fraktionen i staden Bidart i den franska delen av Baskien. Dessa är ledaren för ETA:s militära fraktion, Francisco Mujika Garmendia ("Pakito"), den politiska ledaren José Luis Alvarez Santamaria ("Txelis") och den logistiska ledaren José Maria Arregi Erostarbe ("Fiti").

19 april 1995: ETA försöker ta livet av den spanska oppositionsledaren José Maria Aznar från Partido Popular (PP). Det som räddar hans liv är de armerade plåtar som finns i bilen som han sitter i. Den 9 augusti samma år avslöjar spansk polis en plan från ETA som går ut på att ta livet av Spaniens kung Juan Carlos när denne befinner sig på Mallorca. Konspiratörerna grips.

23 juni 1996: ETA deklarerar sitt andra vapenstillestånd. Det varar i en vecka.

10 juli 1997: ETA kidnappar PP:s rådsledamot, Miguel Angel Blanco i den baskiska staden Ermua. ETA kräver i utbyte mot Blanco att vissa fängslade ETA medlemmar förflyttas till fängelser i Baskien. Runt om i hela Spanien protesterar och demonstrerar människor mot aktionen. När ETAs tidsfrist, som sätts till två dagar, löper ut, skjuter de Blanco till döds med ett skott i huvudet. Den första

där den som skjuter först också blir den som lämnar platsen levande.

Iñaki Sarasketa tänker inte se på utan flyr istället.

Han lyckas men en av hans närmaste vänner, "Txabi" Etxebarrieta skjuts till döds.

Men det tar inte lång tid innan den unga medlemmen, som ännu inte fyllt tjugo, tillfångatas och döms till 56 år i fängelse.

José Pardines och "Txabi" Etxebarrieta sköts båda till döds den 7 juni 1968. ETA:s första offer och ETA:s första martyr. Människor beger sig ut på gator och torg för att protestera mot mordet på "Txabi" Etxebarrieta. ETA får ett ordentligt uppsving och Medlemsantalet ökar lavinartat.

December, 2011 Vi går nerför Calle Birmingham i San Sebastian och småpratar. Iñaki Sarasketa ger inte intryck av att vara en person som gillar att småprata. När han väl säger något talar han korthugget. Hans röst är hes, hans cigarettkonsumtion hög. I dag, 44 år efter den där sommardagen 1968, har Iñaki Sarasketa hunnit fylla 63.

–Behöver du ett par nya sockor? frågar han plötsligt och spontant på svenska och fortfarande gåendes. Hej, hej då, fortsätter han och skrattar samtidigt som han blåser ut röken från sin cigarett.

Vi hamnar på ett café som Iñaki Sarasketa har valt och sätter oss ner vid ett bord en bit in i salongen. Servitriserna i baren är unga, likaså klientelet. Iñaki Sarasketa har tidigare berättat att han avtjänade 9 av de där 56 åren som han blev dömd till. Han släpptes fri tillsammans med andra politiska fångar när Spanien så småningom övergick till demokrati. Året var 1977 och Iñaki Sarasketa hade hunnit fylla 28. Själv valde han och tolv andra ETA-medlemmar, som fria män, att åka till Norge som politiska flyktingar eller turister.

–Vi fick egentligen aldrig några andra alternativ från den nya spanska och demokratiska regeringen säger Iñaki Sarasketa, och lägger till, samhällsklimatet i Skandinavien är helt fantastiskt. Öppet och väldigt

välkomnande. Det politiska klimatet ska vi inte ens tala om.

Av någon anledning vill Iñaki Sarasketa inte uttala sig om hur länge han stannade på skandinavisk mark. Enligt hans egen utsago lämnade han i alla fall all form av aktivitet inom ETA.

Vad tror du själv om ETA:s framtid, kommer de att lägga ner vapnen för gott?

–Jag vill inte svara på den typen av frågor just nu, jag vill inte svara på andra frågor som rör det ämnet heller. Återkom om ett år så ska jag ge dig alla svar som du vill ha. Vad jag kan säga är att jag i samhällets ögon fortfarande ses som radikal. Jag står dock varken på den "allmänna linjens" sida eller ETA:s.

Iñaki Sarasketa stirrar en stund på mig genom sina glasögon och säger sedan:

–Du är fortfarande ung och har mycket att lära. Saker och ting är inte alltid som man tror att de ska vara.

Under tiden på caféet med det unga klientelet, visar tv-apparaten som är placerad på väggen snett till vänster om oss, ett gäng ihärdiga spermier som simmar mot ett ägg. Programmet handlar om hajar visar det sig först senare. I scenen efter visar programmet nämligen upp en kärleksscen med en grupp gråa och robusta varelser som skrapar sig mot botten av havet. Iñaki Sarasketa har också riktat sin uppmärksamhet åt programmet och tar en av mina pennor och ett papper och börjar teckna. Han ritar upp en mängd spermier som simmar emot ett ägg. Enbart en av dem har lyckats ta sig hela vägen in till ägget.

–Det här är spansk politik, det är alltid bara en som har möjligheten att ta sig in, säger Iñaki Sarasketa.

Det är mycket som är höljt i dunkel när det gäller Iñaki Sarasketa. Det gäller även ETA och separatisternas vara eller icke vara i framtiden. Han

december samma år döms 23 medlemmar från ETA:s politiska gren, Batasuna, till fängelse i vardera sju år.

16 september 1998: ETA deklarerar ett nytt vapenstillestånd.

November 1999: ETA beslutar att bryta vapenstilleståndet. Två månader senare detonerar en bomb i Madrid. En arméofficer dödas.

27 december 2001: ETA hamnar på den Europeiska unionens lista över terroristorganisationer.

16 september 2002: Spansk och fransk polis griper två högt rankade ETA-medlemmar. Dessa är Ainhoa Mugika och Juan Antonio Olarra Guridi var av den sistnämnda är ETA:s militära chef.

18 september 2003: Den spanska högsta domstolen deklarerar att den politiska ETA-förgreningen Batasuna är illegal. Två månader senare finns partiet med på USA:s lista över terroristorganisationer. Drygt en månad senare följer den europeiska unionen deras exempel.

3 oktober 2004: Mikel Albizu, en av de högsta medlemmarna inom ETA grips i Frankrike tillsammans med 21 andra medlemmar från ETA.

3 oktober 2005: Harriet Aguirre, ansedd som den näst högsta ETA-medlemmen, grips i Aurillac, Frankrike tillsammans med två andra ETA-medlemmar.

22 mars 2006: ETA deklarerar ett permanent vapenstillestånd och öppnar upp för samtal med den sittande regeringen PSOE. Premiärminister José Luis Rodríguez Zapatero går med på att inleda samtal för att få ett stopp på våldet. Den 30 december samma år sprängs en bomb på Madrids internationella flygplats Barajas. ETA tar på sig dådet.

Esther Martinez är nöjd över att det gick så bra för hennes parti PP i de nationella valen. Hennes parti ser dock inte positivt på att baskiska nationalistpartier såsom Amaiur och Bildu tar sig in i partipolitiken.

foto: Andreas Irebring

Storseger för PP i valet

Spanien gick till nationellt val den 20 november för att försöka få stopp på den ekonomiska krisen som landet för tillfället lider av.

Det konservativa PP:s (Partido Popular) seger var snart ett faktum. Partiets partiledare, Mariano Rajoy, som den 20 december tillträdde som Spaniens nya premiärminister, lovade dock inga mirakel. Krisen ska lösas med hårt arbete menar han.

De konservativa fick 44 procent av rösterna och egen majoritet i parlamentet med 186 mandat av 350 totalt. Spaniens nästa största parti PSOE (Partido socialista obrero español) gjorde ett katastrofval och är ordentligt tilltufsad.

Det socialistiska PSOE straffades ut efter två mandatperioder, PP vann. Spanien har under flera år kännetecknats av ett tvåpartisystem där enbart de två stora partierna, PP och PSOE, funnits med på den politiska scenen. Det har inte skett några större förändringar på den fronten även om en del mindre partier fick mer utrymme på den politiska scenen.

Partier i Katalonien och Baskien, som vill att de båda regionerna får mer suveränitet eller till och med självständighet gick starkt framåt. Det katalanska nationalistpartiet, CIU (Convergencia i Unió) är ett bra exempel på detta. CIU tog hem 16 mandat och är numera Spaniens tredje största parti. I de regionala valen brukar dessa partier skörda framgångar men det hör inte till vanligheterna att de gör det på nationell nivå.

Det allra mest omvälvande resultatet kom från den nygamla radikala baskiska vänsterfalangen som ställde upp i valet under namnet Amaiur. De tog hem hela sju mandat i parlamentet. Det har inte hänt sedan 1996 att ett parti som öppet proklamerar självständighet för Baskien, och som till råga på allt sägs ha starka band till ETA, när dessa höjdes. Resultatet måste dock ses som ett direkt resultat av terroristorganisationens ETA:s beslut att upphöra.

Jose Luis Zapatero beslutar sig för att bryta alla former av samtal med ETA och säger att inga fler samtal kommer att föras.

5 juni 2007: ETA tar formellt bort sitt permanenta vapenstillestånd. Den 4 oktober samma år grips 23 Batasuna-medlemmar för glorifiering av terrorism.

20 maj 2008: Det franska och spanska samarbetet för att gripa ETA-medlemmar fortsätter att skörda framgångar. Javier Lopez Pena, ETA:s militära chef. Den spanska högsta domstolen förbjuder i september 2008 de två partierna Kommunistiska Partiet av Baskien och Baskisk nationalistisk aktion.

18 april 2009: Jurdan Martitegi grips. Den fjärde militära ETA-ledaren som grips på mindre än ett år.

21 februari 2010: Rufino "Rufi" Etxeberria, en ledande politisk figur för Baskiens självständighetsrörelse, som tidigare själv suttit i fängelse för samröre med ETA, föreslår att separatisterna genomför ett nytt vapenstillestånd.

2010: Ytterligare tre ETA-ledare grips i Frankrike i februari. En av dessa är Ibon Gogekoetxea. Nästan tre veckor senare skjuts den 52-åriga polismannen Jean Serge Nerin ihjäl i en förort till Paris. Skottlossning ska ha uppstått mellan polismannen och några misstänka ETA-medlemmar varav Nerin ska ha träffats och avlidit. Den 5 september detta år påstår ETA att de påbörjat ett nytt vapenstillestånd. PSOE-regeringen med José Luis Rodriguez Zapatero som partiledare, är skeptisk till utlåtandet och vägrar inleda några förhandlingar med ETA.

10 januari 2011: ETA hävdar att deras vapenstillestånd är permanent. PSOE-regeringen är fortfarande skeptisk.

Paul Rios, ordförande för Lokarri, hoppas att den nya PP regeringen inte slår dövört till och börjar förhandla med ETA. "Nu finns verkligen chansen att få ett slut på allt lidande men då måste regeringen verkligen tala med ETA."

Foto: Andreas Irebring

Baskien utan separatister

ETA har lagt ner sin väpnade kamp - om du väljer att tro på deras ord. Självständighetsrörelserna i Baskien fortsätter dock att gå starkt framåt. Den demokratiska vägen, vill säga.

-ETA:s kamp för ett självständigt Baskien är en självständighetsrörelse som gått in i väggen. Tanken om att Baskien en dag vill vara en självständig stat har dock inte försvunnit bara för att ETA har gjort det. De flesta vill däremot att den kampen förs utan våld säger Paul Rios, ordförande för organisation Lokarri i Baskien. En organisation som länge har kämpat för fred och normalisering av det baskiska samhället. Det finns mycket som tyder på att Paul Rios har rätt.

Under de senaste åren har flertalet demonstrationer kunnat skådas i de större städerna

i Baskien. Demonstranterna har protesterat mot den spanska regeringen för att de valt att inte återuppta samtalen med ETA för att få ett slut på våldet.

Upprinnelsen till att PSOE valde att avbryta de förhandlingar som påbörjades år 2006 var att ETA påstod att de inlett ett vapenstillestånd. Ett vapenstillestånd som separatisterna avbröt genom att placera en bomb på den internationella flygplatsen i Madrid. En bomb som tog livet av två. Bakom många av demonstrationerna står partier som historiskt sett varit knutna till ETA och dess politiska gren Batasuna. Batasuna förbjöds år 2003 från att delta

Undersökning

CIS, Centro de investigaciones sociológicas (Center för sociologiska utredningar) är en oberoende enhet som genomför utredningar om det spanska samhället på uppdrag från Ministerio de la Presidencia (Ministerrådet)

Den 30 november 2011 genomförde CIS en undersökning där nästan 3000 personer deltog från hela Spanien (inkluderat 500 från Baskien). De fick svara på totalt 41 frågor. Flera av frågorna handlade om ETA:s vapenstillestånd. Många av resultaten i undersökningen visar att många i Spanientvivel på att ETA kommer att stå fast vid sitt vapenstillestånd. Det här är resultaten på frågorna tio och elva i undersökningen.

Fråga 10
Vad är din åsikt om trovärdigheten i denna nyhet från ETA? Använd skalan 0-10, där 0 betyder inte trovärdigt och 10 helt trovärdigt.

0 (Inte troligt) 17.0

1 6.4

2 9.2

3 8.6

4 8.4

5 17.2

6 8.5

7 8.3

8 7.7

9 2.9

10 (helt troligt) 3.5

Vet inte 2.2

Svarade inte 0,2

Antal deltagare (2859)

Fråga 11
Tror du efter det senaste beskedet att det är mycket troligt, troligt, lite troligt eller absolut inte troligt att terrorismen i Baskien försvinner helt och hållet?

Mycket troligt 6.7

Troligt 28.9

Lite troligt 37.0

Absolut inte troligt 20.4

Vet inte 6.5

Svarade inte 0.4

Antal deltagare (2859)

i några demokratiska val. Enligt dem själva motsatte de sig ETA:s våld men det spelade mindre roll. I Spanien finns det nämligen en lag, Ley de Partidos (Lagen om partier) som många gånger blivit väldigt kritiserad för att den inte anses vara helt demokratisk. I lagen står det skrivet att partiet som leder landet kan förbjuda andra partier om de anses hylla eller sympatisera med terroristorganisationer.

En lag som PSOE valde att använda sig av. Bildu, ett av dessa nya partier, förbjöds till en början enligt samma lag att delta i de regionala val som de ville ställa upp i 2011. Felaktigt, menade den spanska högsta domstolen och godkände Bildu. Resultatet? Bildu blev Baskiens näst största parti med 25 procent av rösterna strax efter PNV (Partido Nacionalista Vasco).

Amaiur, ett annat av dessa partier, valde att ställa upp i de nationella valen. Det slutade med att de tog hem sju mandat i parlamentet. Efteråt försökte de att skapa sin egen parlamentarikergrupp, men PP (Partido Popular) som vann valet röstade ner förslaget. Iñaki Goikoetxea, parlamentariker från PNV (Partido Nacionalista Vasco) menar att den spanska regeringen måste vänja sig vid att det finns en hel del människor som vill ha ett självständigt Baskien.

-Vi säger att Baskien är en egen nation med egen kultur och ett eget språk och därför har rätt till mer självbestämmande, säger Iñaki Goikoetxea och förklarar vidare: -Det hjälper inte om regeringen väljer att plocka bort dessa partier. Jag tror snarare att det är positivt om de finns med i parlamentet. Nu när ETA har försvunnit måste regeringen förhandla med separatisterna, exempelvis när de ska lämna in vapnen vilket de påstår att de ska göra. Då kan partier som Amaiur och Bildu fungera som en länk mellan de båda parterna i förhandlingarna.

Drygt 700 ETA-medlemmar och kollaboratörer sitter i fängelse

runt om i Spanien och Frankrike för tillfället. De flesta av dem i isoleringscell. Nu när ETA har valt att lägga ner vapnen finns det partier som uppmanar regeringen att förflytta ETA-fångarna från isoleringscellerna och låta dem sitta av den resterande tiden i baskiska fängelser. Andra går även steget längre och menar att många av dem borde släppas fria. De menar att det är nödvändigt för att bygga upp det baskiska samhället igen, utan våld, och utan ETA. Ivan Redondo, politisk konsult och rådgivare är en av dessa förespråkare och säger:

-Separatisterna kommer inte lämna vapnen förrän fängelsefrågan är löst.

Detta har väckt en stor debatt i Spanien. Angeles Pedraza, ordförande för AVT (Asociation Victimias del terrorismo) är en av dem som hoppas att det inte kommer ske.

-Jag hoppas att regeringen inte ändrar sin hållning. Dessa människor måste sona sina straff precis som vilken annan brottsling som helst, de ska inte särbehandlas. Vad skulle det sända för signal till ETA:s offer om de började släppa deras mördare fria? Jag hoppas att de inte viker sig för terrorister.

Paul Rios, president för Lokarri, har en annan uppfattning.

-Det är en ge och ta situation. PSOE-regeringen hade skyggglappar på och gjorde ingenting för att förbättra situationen. Jag tror att fängelsefrågan är enormt viktig. Jag kan ge ett bra exempel. När IRA valde att lägga ner sin väpnade kamp på Nordirland ställdes man inför samma problem. Vad skulle de göra med fångarna? De fattade beslutet att sakta men säkert släppa många av dem fria och det fungerade. Varför skulle det inte göra det här?

Ramon Jauregui, kommunikationsansvarig för PSOE menar att det finns en hel del frågor som måste lösas i framtiden när det gäller Baskien. Innan valet den 20 november sa han att regeringen inte tänkte ta några beslut angående fängelsefrågan eller anti-terroristlagarna. I efterhand, när PSOE förlorade valet,

En man passerar en graffitimålning i San Sebastian. Budskapet lyder: Att rösta på PSOE eller PNV är ungefär som att rösta på döden. Foto: Andreas Irebring

menar han att det är upp till PP (Partido popular) att fatta de rätta besluten.

Vad tror du kommer att hända i Baskien i framtiden. Finns det till och med en möjlighet för Baskien att få mer suveränitet eller till och med självständighet?

-Jo visst, den möjligheten finns där, vi lever i ett demokratiskt samhälle där människor har möjlighet att säga sin åsikt. Att Amaiur och Bildu deltar i politiken är bara positivt enligt mig. Så länge de går den demokratiska vägen. Men vad betyder suveränitet i slutändan? Det är en lögn. Vi bor i en värld där vi delar allting numera och därför betyder inte det där ordet särskilt mycket

Angeles Pedraza anser att man inte ska förhandla med ETA under några som helst förutsättningar. Foto: Andreas Irebring